

Sedláčková, Andrea

Totální divadlo v koncepci Jana Mikuláška

Theatralia. 2010, vol. 13, iss. 1, pp. 93-94

ISSN 1803-845X (print); ISSN 2336-4548 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115622>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

vé *Tak už bal*, která vytvoří ve scéně Caligulova zavraždění silný, sarkastický, pro někoho možná sentimentální kontrast.

Z hereckých výkonů vynikal nad druhé Helikon Jana Hájka. Hájek spolupracoval s Mikuláškem už od svého působení v brněnské Polárce. Ve větách, kterými postava promlouvá, zní jistá pokřivenost. Podivnost intonací nutí diváka znovu si větu promýšlet a nacházet v ní nové významy. Nejnověji můžeme vidět vývoj této spolupráce v ostravské inscenaci Sofoklova *Oidipa* (premiéra 20. června 2009 v Divadle Antonína Dvořáka). Preciznost a smysl pro zkratku, schopnost navodit sugestivní atmosféru. Mikulášek diváky zavedl do světa bez pravidel, do světa, kde se nesmysl stává logikou, akcentoval témata relativní pravdy, konfrontace jedince a společnosti a přelévání moci z jedněch na druhé v nekončícím krvavém víru. *Caligula* byl inscenací sice náročnější, ale o to víc si jej ti, kteří takový druh divadla vyhledávají, mohli vychutnat.

Do dějin s tebou, Caligulo, do dějin.

Bc. Milan Cimerák (1984) – absolvent oboru Teorie a dějiny divadla na FF MU v Brně. Věnuje se současnému divadlu, je členem amatérských divadelních souborů.

Andrea Sedláčková / Totální divadlo v koncepci Jana Mikuláška

Merlin aneb Pustá zem. Nejrozsáhlejší Dorstovo dílo, pro ambice i způsob zobrazení dějin řazeno po bok *Fausta* či *Posledních dnů lidstva*, Jan Mikulášek inscenačně ztvárnil v Moravském divadle v Olomouci v sezoně 2004/2005 (premiéra 14. ledna 2005).

Šíře dramatického textu si vyžádala řadu úprav, z nichž tu nejvýraznější představovalo odstranění postavy Parzivala, jehož roli částečně převzal Gareth (nalezení Grálu). Zatímco Artušova linie byla v souladu s předlohou ponechána, protipól k ní vytvořil Mikulášek prostřednictvím dvojice Ďábel – Merlin. Ďáblova všudypřítomnost, promítnutá do postav Truhláře či Slepého papeže, směřovala k syntéze rovin dobra a zla. Jeho moc nespočívala v přímočarém zobrazení krutosti, nýbrž v rafinovanosti, s jejíž pomocí ovládl svého syna, který se nevědomky stal vykonavatelem hrůzných tužeb otce, tedy i osudu.

Mikulášek v koncepci vycházel primárně z principů spjatých s poetikou epického divadla. Ta se projevila ve složce scénografické i herecké. Inscenátoři využili prázdného prostoru k tomu, aby po jeho obvodu vytvořili půlkruh z židlí, na nichž po celou dobu představení seděli téměř všichni představitelé (herci jakožto divá-

Merlin aneb Pustá zem Tankreda Dorsta (2005) – scénické řešení. Foto Oldřich Šimáček.

ci). Jedinými rekvizitami, utvářejícími mizanscénu, se staly staré dřevěné židle a malý kulatý stůl. Ten na sebe převzal roli kulatého stolu. Židle v Mikuláškově pojetí naproti tomu získaly metaforický význam meče, postele či panovníkova trůnu. Ve spojitosti s herectvím režisér usiloval především o zdůraznění odosobnění.

Postupy epického divadla, resp. antiiluzivnosti, režisér umocnil využitím titulků, uvozujících každou scénu (snazší orientace v čase i prostoru), či písní. Hudba živá se stala přirozenou součástí jevištního dění, zdůrazňující akci, naproti tomu funkce zvuků reprodukováných byla odlišná. Evokovaly spíše nesrozumitelné lidské hlasy, metaforicky odkazující na neschopnost komunikace, v důsledku vedoucí až ke zkáze. Motiv kruhu,

mající metaforický nádech, je pouze ironickým vyzněním skutečnosti. Antiiluzivnost ovšem režisér podtrhl také syntézou umění divadelního, výtvarného a filmového.

Třebaže se Mikulášková inscenace *Merlina aneb Pusté země* v Olomouci nesetkala s příznivým ohlasem publika, v celkové koncepci činoherního repertoáru se jednalo o průlomové dílo – v osobitosti pojetí, která korespondovala s původním záměrem Dorsta dát vzniknout totálnímu divadlu oproštěnému od aristotelovských tradic.

Mgr. Andrea Sedláčková (1982) – doktorandka divadelní vědy na Katedře divadelních, filmových a mediálních studií FF UP v Olomouci, divadelní kritička.